

ชื่อเรื่อง: การจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ชุมชน
บนฐานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชื่อ สกุล: นิธิภัทร บาลศิริ

หน่วยงาน: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ปี: 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ชุมชน ของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร 4) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร 5) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบนฐานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร พื้นที่ที่ศึกษา คือ ชุมชนในเขตตลิ่งชัน เขตบางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่ และเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร วิธีดำเนินการวิจัย คือ ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ประชาชนในชุมชนเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,759,964 คน จำนวนบ้าน 786,076 ครอบครัวยุคน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน 61 คน ครูที่สอนโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี จำนวน 476 คน นักท่องเที่ยวชาวไทย 800 คน งานวิจัยเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม จำนวน 50 เรื่อง งานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 50 เรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจชุมชน แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสอบถาม และแบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา การจำแนกประเภท การสรุปเชิงอุปนัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test เทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว เทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบพหุตัวแปร เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) พื้นที่ฝั่งธนบุรีเป็นพื้นที่ที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาและตั้งอยู่ตรงกันข้ามกับฝั่งพระนคร กรุงเทพมหานคร มีลำคลองมากมาย ประชาชนมีการคมนาคมทางน้ำและมีวิถีชีวิตริมฝั่งคลองที่มีเอกลักษณ์ มีประชาชนหลากหลายเชื้อชาติ ได้แก่ ชาวไทย ชาวจีน ชาวมุสลิม ชาวคริสต์ ประชาชนยังคงประกอบอาชีพทำสวนผัก สวนผลไม้ และสวนกล้วยไม้ มีแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ มีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน การจัดการแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษา ได้แก่ ขนาดของสถานศึกษา ประเภทของสถานศึกษา ที่ตั้งของสถานศึกษา เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้แหล่งเรียนรู้และปัญหาการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ได้แก่ ขนาดของสถานศึกษา ที่ตั้ง เครือข่ายสถานศึกษา ตำแหน่งบริหาร 3) ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ บุคคลที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว แรงจูงใจในการท่องเที่ยว ความคาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ส่วน

ประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงานผู้ให้บริการ ด้านภาพลักษณ์ สถานที่ท่องเที่ยว ส่วนปัจจัยที่ส่งผลและมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยว ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพศ สถานภาพสมรส อายุ รายได้ ระดับการศึกษา วัตถุประสงค์หลักการท่องเที่ยว วิธีการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านส่งเสริมทางการตลาด ด้านกระบวนการของนักท่องเที่ยว 4) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของครูผู้สอนที่มีผลต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ เขตพื้นที่ ขนาดของสถานการศึกษา ประเภทของสถานศึกษา สังกัดของสถานศึกษา ระดับชั้นที่สอน ในขณะที่ ปัจจัยเกี่ยวกับการมีนโยบายและแผน ปัจจัยเกี่ยวกับการสนับสนุนและส่งเสริม และปัจจัยเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผล สามารถร่วมกันทำนายการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ ร้อยละ 68.00 5) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ ระดับการศึกษา อายุ รายได้เฉลี่ยของครอบครัว พาหนะในการเดินทางของครอบครัว จำนวนครั้งของการท่องเที่ยวของสมาชิกในครอบครัว ในขณะที่ปัจจัยด้านการเดินทางและสาธารณูปโภคพื้นฐาน ด้านร้านอาหารและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการตลาด การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านการเรียนรู้และกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถทำนายแรงจูงใจในการมาท่องเที่ยวได้ ร้อยละ 70.90 6) รูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ชุมชนบนฐานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเขตฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร คือ “WiTMRIIP Model” ประกอบด้วย Local Wisdom : การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น Cultural Tourism : การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม Local Museum Development : การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น Local Learning Resource : การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น Learning Integration : การบูรณาการสู่การเรียนรู้ Public Relation : การโฆษณาและประชาสัมพันธ์

คำสำคัญ : แหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อัตลักษณ์ชุมชน เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Research Title: The Participatory Management of Cultural Learning Resources to Enhance Community Identity base on Creative Economy and Local Wisdom

Researcher: Nithipattara Balsiri

Unit: Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat University

Year: 2020

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study the community context, way of life, local wisdoms, cultural learning resources, and community identity of Thonburi area community, Bangkok; 2) synthesize research results of cultural learning resources and cultural tourism; 3) study factors affecting participatory management of cultural learning resources of Thonburi area, Bangkok; 4) study factors affecting cultural tourism of Thonburi area, Bangkok; 5) develop the participatory management model of cultural learning resources to enhance community identity base on creative economy and local wisdom of Thonburi area, Bangkok. Research areas were community in Taling Chan District, Bangkok Noi District, Bangkok Yai District, and Khlong San District, Bangkok. Research methodology was mixed methods research comprised of qualitative research and quantitative research. Research population was people in community of Thonburi area, Bangkok 1,759,964 persons and 786,076 families. Research samples were community people 61 persons, school teacher in Thonburi area 476 persons, Thai tourists 800 persons, research of cultural learning resources 50 papers, and research of cultural tourism 50 papers. Research instruments comprised of survey form, interview forms, observation schedule, questionnaires and research data forms. Data analysis employed by content analysis, typology analysis, and inductive analysis. Statistics consisted of percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance, multivariate analysis of variance, and multiple regression analysis.

Research results concluded that : 1) Thonburi area had located on the Chao Phraya River and located the opposite side of Phra Nakhon area, Bangkok. That has many canal. People of community had transported by water transportation and had identity for way of life of canal. People had many races such as Thai, Chinese, Muslim, Christian. Community people had many careers such as vegetable garden, orchard, orchid garden. This community had many learning resources and tourism resources that outstanding in Thailand and Nationality. The community had many local wisdoms such as community products, management of cultural learning resources and cultural tourism resources. 2) The results of research synthesis of cultural learning resources showed that factors affecting the school management of community learning resources such as school size, type of school, place of school, sex, age,

education, work experience. The factors affecting the usage of learning resources, and the usage problems of learning resources such as type of school, place of school, network of school, administrative position. 3) The results of research synthesis of cultural tourism resources revealed that factors affecting the correlation with tourist decision such as age, marital status, educational level, occupation, income, people whose travel with tourist, tourist motivation, expectation and perception of tourist, marketing mix of product, marketing promotion, service staff, image of tourism resource. The factors affecting and correlating with tourism satisfaction such as cultural tourism resources, marital status, age, income, educational level, tourism purpose, transportation method, tourism expense, the tourism expectation of product, marketing promotion, tourism process of tourist. 4) The research results of questionnaire data collection of the management of cultural learning resources had revealed that the personal factors of teacher affecting the participatory management of cultural learning resources such as place of school, size of school, type of school, under organization of school, teaching level of teacher. The policy and plan factors, supporting and enhancing factor, and follow-up and evaluate factor predicted the usage of learning resources in 68.00 percent. 5) The research results of questionnaire data collection of cultural tourism concluded that the personal factors of tourists affecting the tourist opinion for cultural tourism such as educational level, age, average income of family, the vehicle of family transportation, the tourism frequency of family. The transportation and infra-structure factor, restaurant and tourism facility factor, marketing factor, advertisement and public relation factor, environment restoration factor, learning and tourism activity factor, and community participatory factor predicted tourism motivation in 70.90 percent. 6) The model of participatory management of cultural learning resources to enhance identity community which based on creative economy and local wisdom of the community of Thonburi area, Bangkok was "WITMRIP Model" consisted of Local Wisdom, Cultural Tourism, Local Museum Development, Local Learning Resource, Learning Integration, Public Relation.

Keywords: cultural learning resource, cultural tourism, community identity, creative economy, local wisdom